

Robert Cichórz

doktor nauk prawnych, LL.M., adiunkt w Katedrze Ekonomii i Biznesu
Międzynarodowego Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie, członek
Prezydium Sądu Arbitrażowego Pomorza Zachodniego

Henryk Sobociński

prezes Sądu Arbitrażowego Pomorza Zachodniego, sędzia w stanie spoczynku, były
prezes Sądu Okręgowego w Szczecinie

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego – podstawy funkcjonowania i orzekania

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego (SAPZ) jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną działającą przy Północnej Izbie Gospodarczej w Szczecinie. To stały sąd polubowny powołany do życia na podstawie art. 5 ust. 2 pkt 4 ustawy z 30.5.1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 710 ze zm.) oraz uchwały Rady Północnej Izby Gospodarczej z 31.5.2011 r. Organizacyjnie przyporządkowany jest Północnej Izbie Gospodarczej (PIG). Jest on jednocześnie jednostką powołaną do niezależnego i bezstronnego rozstrzygania sporów w drodze arbitrażu oraz stosowania innych metod alternatywnego rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji.

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego powstał z przekształcenia Sądu Polubownego przy Północnej Izbie Gospodarczej w Szczecinie. Z uwagi na fakt, że sąd ten był w ostatnim czasie nieaktywny, Prezes PIG *D. Więcaszek* podjął działania zmierzające do jego reorganizacji. Na zlecenie Prezesa PIG powołaniem nowego sądu arbitrażowego zajął się dr *T. Dutkiewicz*, szczeciński przedsiębiorca związany z Północną Izbą Gospodarczą, któremu 31.5.2011 r. powierzono funkcję Przewodniczącego Kolegium Elektorów SAPZ.

Z dniem powołania do życia omawianego Sądu statut Sądu Polubownego przy PIG utracił moc obowiązującą. Natomiast Regulamin tego sądu, uchwalony 21.2.2006 r., może być stosowany obecnie jedynie w sprawach, w których dokonano wcześniej zapisu na Sąd Polubowny przy PIG. Statut SAPZ (<http://www.sapz.org/o-sadzie/statut.html>) stanowi, że zapis na Sąd Polubowny przy PIG traktowany jest jako zapis na Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego, a sprawy w których został dokonany, rozpatrywane będą według regulaminu tego sądu, który w tym zakresie zachowuje swoją moc (§ 9 ust. 3 i 4 Statutu SAPZ).

W dniu 17.10.2011 r. Prezesem SAPZ został wybrany *H. Sobociński*, sędzia w stanie spoczynku, ostatnio pełniący funkcję Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie. 15.3.2012 r. Prezes powołał pozostałych członków Prezydium SAPZ, w skład którego weszli: prof. *Z. Kuniewicz* – dziekan WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego, dr hab. *K. Flaga-Gieruszzyńska* – pracownik naukowy Katedry Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego, *M. Jażdżiński* – sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w stanie spoczynku, ostatnio orzekający w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Szczecinie, oraz dr *R. Cichórz*

– pracownik naukowy Katedry Ekonomii i Biznesu Międzynarodowego Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie. Równocześnie z powołaniem Prezydium do wykonywania funkcji sekretarza SAPZ został powołany *M. Rabczyński*, zatrudniony w PIG na stanowisku managera pionu administracji.

W dniu 30.3.2012 r. Prezydium SAPZ uchwaliło nowy regulamin postępowania Sądu – Regulamin Arbitrażowy Sądu Arbitrażowego Pomorza Zachodniego. Wbrew swojej nazwie regulamin ten dotyczy nie tylko postępowania arbitrażowego, lecz także mediacyjnego. Nie obejmuje on natomiast zagadnienia kosztów postępowania, których to regulacja zawarta została w Regulaminie Kosztów Postępowania przed Sądem Arbitrażowym Pomorza Zachodniego. Statut oraz regulaminy Sądu dostępne są na stronie internetowej www.sapz.org.

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego działa przy finansowym wsparciu Północnej Izby Gospodarczej w Szczecinie. Jest ono szczególnie istotne w początkowej fazie działalności, kiedy istnieje potrzeba ponoszenia wydatków organizacyjnych i promocyjnych, natomiast Sąd nie czerpie jeszcze dochodów z własnej działalności. Uwzględniając społeczną funkcję Sądu, którego zadaniem nie jest prowadzenie działalności gospodarczej nastawionej na zysk, w jego statucie zawarto postanowienie, zgodnie z którym PIG wyrównuje ewentualną stratę w działalności Sądu, natomiast nadwyżka dochodów nad wydatkami może być swobodnie przeznaczana na własne potrzeby Sądu, w tym na jego promocję. Siedziba Sądu znajduje się w pomieszczeniach PIG w Szczecinie.

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego nie jest sądem wyspecjalizowanym. Z uwagi na jego związki z województwem zachodniopomorskim w naturalny sposób zakres działalności orzeczniczej Sądu związany jest jednak z charakterem gospodarczym regionu, w którym dominują gospodarka morską, turystyka, budownictwo i branża reklamowa. W takim też kierunku dokonywany jest dobór kwalifikowanych arbitrów. Sąd działa w regionie przygranicznym, dlatego stawia on sobie za zadanie nie tylko rozstrzygnięcie sporów między przedsiębiorcami polskimi, lecz także międzynarodowych sporów gospodarczych oraz – z uwagi na dużą liczbę obcokrajowców odwiedzających region w celach turystycznych – transgranicznych sporów konsumenckich. Z tych właśnie względów odpowiednio ukształtowane zostało postępowanie przed Sądem, w szczególności w zakresie miejsca postępowania arbitrażowego i języka, a na listę arbitrów sukcesywnie wpisywane są również osoby z zagranicy, w tym przede wszystkim z państw regionu Morza Bałtyckiego. Sąd nawiązał też współpracę z sądami arbitrażowymi za granicą, w szczególności w zakresie obsługi kancelaryjnej postępowań arbitrażowych.

W świetle Statutu oraz regulaminów Sądu Arbitrażowego Pomorza Zachodniego jego organami są Prezes, Prezydium i Kolegium Elektorów.

Prezes jest organem wykonawczym Sądu, kieruje pracami Prezydium i reprezentuje Sąd na zewnątrz (§ 3 ust. 1 Statutu SAPZ). Prezes SAPZ powoływany jest przez Kolegium Elektorów spośród arbitrów Sądu mających co najmniej stopień naukowy doktora prawa lub tytuł naukowy profesora prawa albo uprawnienia adwokackie, radcowskie lub sędziowskie (§ 3 ust. 2 Statutu SAPZ). Prezes powołuje Sekretarza Sądu, do którego zadań należy m.in. nadzorowanie pracy biura podawczego oraz pełnienie funkcji rzeczownika prasowego Sądu (§ 7 Statutu SAPZ).

Prezydium jest organem stanowiącym i opiniodawczym Sądu (§ 4 ust. 1 Statutu SAPZ). Składa się ono z Prezesa oraz czterech arbitrów Sądu, powoływanych przez Prezesa na okres kadencji (§ 4 ust. 2 Statutu SAPZ). Kadencja obu tych organów jest wspólna i wynosi 5 lat, z tym że pierwsza ich kadencja zakończy się 31.12.2015 r. (§ 4 ust. 3 Statutu SAPZ).

Kolegium Elektorów Sądu Arbitrażowego Pomorza Zachodniego działa na podstawie Statutu Sądu oraz własnego regulaminu. Zgodnie z tymi dokumentami uprawnione jest ono do dokonywania w nich zmian, do czego potrzebuje zwykłej większości głosów. Kolegium Elektorów powołuje również Prezesa Sądu, który wybrany zostaje przy poparciu co najmniej 4/5 jego członków. Zgodnie z postanowieniami Statutu SAPZ członkami Kolegium Elektorów mogą być prezesi izb gospodarczych i innych organizacji społecznych i gospodarczych z Polski i zagranicy oraz dziekani rad adwokackich i dziekani rad izb radców prawnych (§ 5 ust. 1 Statutu SAPZ). Obecnie członkami tego organu są: Prezes Północnej Izby Gospodarczej w Szczecinie, dziekani Okręgowych Rad Adwokackich w Szczecinie i Koszalinie oraz dziekani Rad Okręgowych Izb Radców Prawnych w Szczecinie i Koszalinie. Członkowie Kolegium zobowiązani są rozpowszechniać ideę sądownictwa arbitrażowego oraz zapis na sąd arbitrażowy (§ 3 Regulaminu Kolegium Elektorów SAPZ). Przewodniczący Kolegium Elektorów nie jest odrębnym organem Sądu, ma jednak uprawnienia do dokonywania wpisów na listy arbitrów i mediatorów Sądu po ich pozytywnym zaopiniowaniu przez Prezydium. Przewodniczący Kolegium może również określić limit liczbowy wpisów arbitrów i mediatorów w danym roku kalendarzowym oraz dokonuje skreśleń arbitrów z listy, jeżeli stwierdzi ku temu przesłanki (§ 6 i 7 Regulaminu Kolegium Elektorów SAPZ).

Postępowanie arbitrażowe prowadzone jest przez Sąd na podstawie zapisu na Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego. W regulaminie przyjęto możliwość dokonania takiego zapisu również przez wymianę pism procesowych, na skutek której strona pozwana wyraziła na piśmie zgodę na rozstrzygnięcie sporu przez SAPZ. Nie stanowi to odstępstwa od konieczności dokonania zapisu na sąd polubowny, lecz pozwala stronom dokonać zapisu za pośrednictwem Sądu.

Arbitrem i mediatorem Sądu może być – z wyjątkiem czynnego sędziego sądu państwowego – każda osoba fizyczna, bez względu na obywatelstwo, mająca pełną zdolność do czynności prawnych i dająca rękojmię wysokiego poziomu wykonywanych przez siebie czynności. Osoby te wpisywane są odpowiednio na Listę Arbitrów SAPZ lub Listę Mediatorów SAPZ. Ogół arbitrów Sądu stanowi Kolegium Arbitrów, które nie jest organem Sądu, jednak może działać na zasadzie kolegialności i służyć podnoszeniu kwalifikacji arbitrów, usprawnianiu działalności Sądu i rozpowszechnianiu idei sądownictwa arbitrażowego (§ 6 ust. 1, 2 i 6 Statutu SAPZ). Do składu orzekającego mogą być powoływane również osoby spoza Listy Arbitrów SAPZ. Jednakże arbiter orzekający jednoosobowo oraz arbiter przewodniczący składu orzekającego mogą zostać powołani wyłącznie z Listy Arbitrów Rekomendowanych SAPZ, na którą wpisywani są arbitrzy Sądu, którzy wykonywali przez okres co najmniej 5 lat zawód adwokata lub radcy prawnego albo posiadają przynajmniej stopień naukowy doktora nauk prawnych (§ 11 ust. 2, § 12 ust. 1 pkt 2, § 15 ust. 3 i 4 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ). Jako zasadę przyjęto orzekanie przez skład jednoosobowy w sprawach, w których ze względu na wartość przedmiotu sporu właściwy w pierwszej instancji byłby sąd rejonowy, zaś skład trzyosobowy przyjęto w sprawach przewyższających tę wartość (§ 14 ust. 1 Regulaminu

Arbitrażowego SAPZ). Strony wspólnie wyznaczają jedynego arbitra w terminie 14 dni od dnia doręczenia im wezwania. W przypadku składu 3-osobowego każda ze stron powinna w takim samym terminie wskazać swojego arbitra, a ponadto wspólnie z drugą stroną wyznaczyć arbitra przewodniczącego. Jedyńy arbiter i arbiter przewodniczący wyznaczani są z Listy Arbitrów Rekomendowanych, która doręczana jest stronom (§ 15 ust. 3 i 4 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ). W razie niedokonania wyboru arbitra przez stronę albo strony wyznacza go Prezes Sądu, wyłącznie spośród osób wpisanych na Listę Arbitrów Rekomendowanych (§ 16 ust. 1 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ). Postępowanie arbitrażowe przed SAPZ jest jednoinstancyjne (§ 3 ust. 1 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ).

Postępowanie mediacyjne może zostać wszczęte na podstawie wniosku strony zarówno przed wszczęciem postępowania przed sądem polubownym lub sądem powszechnym (§ 44 ust. 1 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ), jak i w trakcie postępowania arbitrażowego, na zgodny wniosek stron (§ 44 ust. 3 zd. 1 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ). Ugódzie zawartej w wyniku mediacji przed Sądem może być nadana na wniosek stron forma wyroku (§ 49 ust. 2 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ). Jeśli strony nie były uprzednio związane zapisem na sąd polubowny, zawierają go w ramach postępowania mediacyjnego, zaś po jego zawarciu zgodnie z treścią ugody jedna ze stron może złożyć wniosek o wszczęcie postępowania arbitrażowego w celu uzyskania wyroku określonego w ust. 1 (§ 49 ust. 2 Regulaminu Arbitrażowego SAPZ).

Koszty postępowania uregulowane zostały w Regulaminie Kosztów Postępowania przed Sądem Arbitrażowym Pomorza Zachodniego. Regulamin ten określa zasady i tryb ponoszenia kosztów postępowania oraz zasady pobierania zaliczek na pokrycie wydatków związanych z postępowaniem przed sądem. Opłatami za czynności sądu związanymi z tokiem postępowania są: opłata rejestracyjna, opłata arbitrażowa i opłata mediacyjna (§ 5 Regulaminu Kosztów Postępowania przed SAPZ). Wysokość opłaty rejestracyjnej uzależniona jest od wartości przedmiotu sporu i waha się w granicach od 400 zł – przy wartości przedmiotu sporu nieprzekraczającej 10 000 zł oraz 2000 zł – przy wartości przedmiotu sporu przekraczającej wysokość 40 000 zł. Opłata arbitrażowa jest opłatą stosunkową, z zastrzeżeniem § 14 Regulaminu Kosztów Postępowania przed SAPZ, i wynosi 4% wartości przedmiotu sporu, nie mniej niż 500 zł i nie więcej niż 200 000 zł. Podmiot wnoszący pozew w sprawie o prawa majątkowe, w której wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić w chwili wszczęcia postępowania, wzywany jest przez sekretarza Sądu do uiszczenia opłaty arbitrażowej tymczasowej na zasadach określonych w Regulaminie Arbitrażowym SAPZ, a jej ostateczną wysokość ustala skład orzekający w trybie § 7 Regulaminu Kosztów Postępowania przed SAPZ.

ABSTRACT

The Court of Arbitration of West Pomerania: foundations and activities

The Court of Arbitration of West Pomerania (CAWP) is a permanent arbitral institution associated with the Northern Chamber of Commerce in Szczecin. The Court came into being in May 2011 as a result of restructuring of the former Arbitration Court at the Northern

Chamber of Commerce. During restructuring, CAWP received an entirely new organizational structure in order to answer the demands of the modern West Pomeranian market, characterized by the geographical proximity to Germany and the Scandinavian countries with flourishing tourism, maritime trade, and transborder exchange. Consequently, CAWP aims at resolving not only domestic but also international commercial disputes in the Baltic Sea region, primarily in its geographically relevant areas of business.

CAWP has a separate organizational structure governed by its own executive bodies. The governance of CAWP is provided by the President of the Court and four members of the Presidium. The College of Electors is responsible for election of the President, nomination of arbitrators, and modification of the Court's by-laws. The new Arbitration Rules of CAWP have been designed to ensure expeditiousness and effectiveness of arbitral proceedings and to facilitate the resolution of international disputes. The costs of arbitration have been set at a level allowing CAWP to be competitive not only in respect of state courts but also other arbitral institutions. Aside from, or in connection with arbitral proceedings, CAWP offers other means of alternative dispute resolution, i.e. mediation, regulated under separate provisions of CAWP Arbitration Rules.